

Біомедицина етика та фахова термінологія

Фахова термінологія.
Фахова лексика.

Тема: Фахова термінологія

Мета лекції – ознайомлення з фаховою лексикою в теоретичному та практичному аспектах для формування термінологічної компетенції спеціаліста в галузі **біомедичної інженерії**.

Зміст:

- Термінологічна компетентність як обов'язкова складова професійної культури спеціаліста.
- Загальнонаукові та спеціальні терміни.
- Роль словників термінів, довідників та інших документів, які встановлюють та містять терміни в професійній діяльності спеціаліста в галузі **біомедичної інженерії**.

Базові поняття:

Професійна мова

Термінологія

Термінознавство

Термінографія

Терміни

Професіоналізми

Арго

Сленг

Ключові слова:

Професійне спілкування

Термін

Професіоналізм

Біоінженер

Мова

Література

- 1.Зубков М.Г. Сучасна українська ділова мова. – Харків, 2003.
- 2.Власенко Л.А., Дубічинський В.В., Кримець О.М. Фахова українська мова. – К., 2008.
- 3.Мацюк З.О. Станкевич Н.І. Українська мова професійного спілкування — К.: Каравела, 2005.
- 4.Мацько Л.І. Кравець Л.В. Культура українського фахового мовлення Навч. посіб.— К.: ВЦ "Академія", 2007. — 360 с.
- 5.Національні та інтернаціональні компоненти в сучасних терміносистемах. Відп. ред. Л.О.Симоненко. – К.: Наук. думка, 1993. – 230 с.
- 6.Наконечна Г.В. Українська науково-технічна термінологія. Історія і сьогодення. – Львів: Кальварія, 1999. – 110 с.
- 7.Кочерга О.Д., Кулик В.М. Українські термінологічні словники в бібліотеках Києва і Львова. – Інститут теоретичної фізики АН України. – К., 1993.
- 8.Панько Т., Кочан І., Мацюк Г. Українське термінознавство. – Львів: Світ, 1994.
- 9.Боярова Л. Мовна норма і термінологія // Мовознавство. III Міжнародний конгрес українців. – Харків, 1996.

Поняття «мова»

Мова – це сукупність усіх слів народу та вірне їх поєднання для передання своїх думок.

В. І. Даль

Поняття «мова»

Жодне **суспільство не може існувати без мови**: всі народи і кожна окрема людина живуть у мовній сфері.

Кожна мова розвивається у тісному взаємозв'язку з суспільством, в якому функціонує.

Рівень розвитку наукової мови впливає на інтелектуальний поступ суспільства, свідчить про стан мовного самовиявлення народу.

Гіпотеза: Мовна культура залежить від професії людини

Поняття «фахова мова»

Поряд з функціональними стилями виділяють спеціальну (**фахову**) мову - особливий функціональний різновид літературної мови, яка обслуговує професійну сферу спілкування.

Українська мова професійного спілкування починає розвиватися з II пол. XIX ст., з формування наукової мови і створення української термінології різних областей знання.

Фахова мова

Фахова (професійна) мова - це історична і національна категорія, результат взаємодії різних факторів і культур.

Професійна мова спрямована на досягнення ефективного професійного спілкування.

Однією з характеристик професійного субстандарту є розвиток і використання системи лексико-фразеологічних одиниць, відповідним термінам.

Професійна мова часто розглядається вченими як термінологічна система.

У професійній мові, як правило, використовується офіційно-діловий стиль мови. Даний стиль мови вельми специфічний і формалізований. Вважається, що він містить емоційно-нейтральну лексику.

Фахове спілкування

Ступінь сприйняття будь-якої наукової інформації визначається знанням спеціальних термінів, оскільки саме вони складають її основу.

Ознаки фахового спілкування

1. Основна ситуація, яка актуалізує використання цього різновиду мови, - **спілкування в межах спеціальної сфери** (наука, техніка, виробництво, управління, сільське господарство, транспорт, зв'язок, медицина, дипломатія і ін.).

Спеціальна тематика, спеціальні цілі бесіди спонукають фахівців переходити на професійну мову.

Ознаки фахового спілкування

2. Спілкування на спеціальній мові здійснюється за системою «людина-людина» (хоча не виключена також система «Людина-машина-людина»).

Але це не просто людина - це людина, яка професійно працює в конкретній галузі знання (науки, техніки, виробництва, управління і т.п.).

Основною необхідною якістю носія (споживача) цієї мови стає професіоналізм, який вимагає володіння понятійно-категоріальним апаратом певної сфери діяльності і відповідною системою термінів.

Ознаки фахового спілкування

3. Спеціальна мова - це **природна мова з елементами мов штучних**, точніше спеціалізованих штучних мов або символічних мов науки, а також мов людино-машинного спілкування.

Спеціальна мова – вербальна мова, але з досить розвиненою тенденцією до прилучення до її складу авербальних засобів, які також використовуються і в функції номінації спеціального поняття (як додатковий матеріал у вигляді рисунків, креслень, схем і т.п.).

Ознаки фахового спілкування

4. Спеціальна мова - **поліфункціональна мовна формація.**

Будучи одним з функціональних різновидів високорозвиненої літературної мови, спеціальна мова займає широке поле мовного простору і виконує основні функції мови:

- відображення дійсності і зберігання знань (епістемічна функція),
- отримання нового знання (когнітивна функція),
- передача спеціальної інформації (комунікативна функція).

Ознаки фахового спілкування

5. Володіння спеціальною мовою - вторинне явище, оскільки її носії спочатку повинні бути носіями національної літературної мови.

Процес переходу професіонала під час спілкування на спеціальну мову можна охарактеризувати як певну зміну мовного регістру. В цілому мова (інструмент) залишається тією ж національною літературною мовою, але в конкретних (професійних) умовах вона змістовно редукується, стає залежною від галузі знання і предмета спілкування, монотематичною (хоча і не завжди), насичується спеціальними словами і виразами, використання яких передбачає професіоналізм, тобто компетентність. Все це можливо тільки при переході суб'єктів спілкування на професійний рівень свідомості.

Ознаки фахового спілкування

6. Крім комунікації за моделлю «спеціаліст-спеціаліст», що сама по собі неоднорідна, оскільки включає однодисциплінарні і різнодисциплінарні гілки, актуальна і **модель спілкування «Спеціаліст-неспеціаліст».**

Ця модель реалізується в досить широко представленому наборі таких «жанрів», як науково-популярні твори, словники, орієнтовані на дилетантів, а також численні інструкції з експлуатації численних приладів, науково-популярні радіо- і телепередачі тощо...

У цій моделі мову спілкування розглядають вже не як суто спеціальні термінологічні системи, а як неоднорідні комплекси, розшарування яких на горизонтальні пласти визначається такими параметрами, як комунікативна ситуація, комунікативні умови. Все сказане підтверджує думку про неоднорідність мови для спеціальних цілей.

Ознаки фахового спілкування

7. Спеціальна мова - мовна система, що забезпечує різні комунікативні потреби.

На змістовному рівні спеціальна мова складається з конкретних професійних мов, які при загальній основі спеціальної мови кожен раз набувають свої пріоритети в плані вираження. Звичайно, мова математики істотно відрізняється від мови історії, а мова біохімії від мови філології. Але при цьому у них є спільні різновиди, характер яких обумовлений формою реалізації, - письмова і усна форми.

Ознаки фахового спілкування

8. Сучасній спеціальній мові властива **внутрішня стилістична неоднорідність**, в зв'язку з чим дослідники говорять про «багатошарові моделі» професійних мов.

Ознаки фахового спілкування

9. Лексико-семантична система спеціальної мови - диференційний, визначальний фактор цієї функціональної мови.

Фахове спілкування

Порівняння різних моделей дозволяє виділити три основні шари фахового спілкування:

- **перший шар** - це наукова мова,
- **другий шар** - це професійна розмовна мова (виробнича мова, лабораторний жаргон), який складається передусім з неточно визначених професійних слів і жаргонізмів і служить переважно для повсякденного спілкування людей, що працюють в певній галузі,
- **третій шар** - це мова розподілу (мова продавців, мова торгівлі, мова агітації, мова реклами).

Наукова термінологія

Чим вищий рівень розвитку суспільства, тим на вищому щаблі стоїть його мова. Адже саме мова фіксує досягнення у всіх галузях суспільного життя, починаючи з побутового і закінчуючи найновішими науковими сферами діяльності.

Зафіксувати досягнення людської цивілізації, нові поняття допомагає **наукова термінологія**.

Термінологія

```
graph TD; A[Термінологія] --> B[наука про терміни  
(в цьому значенні  
набуває популярності  
лексема  
"термінознавство")]; A --> C[фахова лексика,  
як складник  
загальномовного  
словника (термінологія  
української мови,  
німецька термінологія)]; A --> D[спеціальна лексика,  
що обслуговує певну  
галузь науки чи  
техніки (термінологія  
фізичної культури та  
спорту, лінгвістична  
термінологія)];
```

наука про терміни
(в цьому значенні
набуває популярності
лексема
"термінознавство")

фахова лексика,
як складник
загальномовного
словника (термінологія
української мови,
німецька термінологія)

спеціальна лексика,
що обслуговує певну
галузь науки чи
техніки (термінологія
фізичної культури та
спорту, лінгвістична
термінологія)

Становлення та розвиток української наукової термінології

Історія формування української термінології є окремою частиною історії розвитку всієї лексичної системи мови та яскраво ілюструє зв'язок розвитку лексичної системи мови з історією матеріальної і духовної культури українського народу:

1. Період стихійного нагромадження термінологічної лексики (IX – перша половина XIX ст.).

2. Період другої половини XIX ст. – початку XX ст. Діяльність Наукового товариства імені Тараса Шевченка.

3. Третій період, пов'язаний з утворенням наукових товариств у Східній Україні.

4. Період діяльності Інституту української наукової мови.

5. Період функціонування української термінології 1932–1990 років.

6. Сучасний період розвитку української термінології (90-ті роки XX ст. – початок XXI ст.).

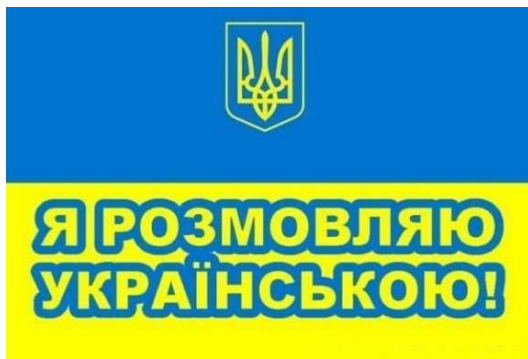

Історія і сучасні проблеми української термінології

Сучасна українська термінологія практично не відрізняється від зафіксованої у радянських і теперішніх академічних словниках. Зросійщеність основних термінів і термінних слів термінологи й філологи пов'язують передусім з термінологічними бюлетенями Інституту мовознавства 1934–1935 років, які вилучили з ужитку 14,5 тисяч українських термінів і замінили їх термінами, нашвидкуруч створеними на зразок російських.

На початку 90-х років минулого століття ніхто не сумнівався, що для утвердження державності треба відроджувати українську мову в усіх сферах суспільного життя, бо внаслідок кілька вікового чужомовного панування її понівечили та перетворили в суржик, а сферу вживання обмежили побутом, красним письменством і піснями.

У 1992–1994-х роках термінологію розробляли (і фінансували) у межах “Державної програми розвитку української мови”, далі ця тема та згадка про відродження поступово зникли, а проблем не вирішували, чому сприяли, зокрема, двомовні (російсько-українські) та чисто російські стандарти.

Історія і сучасні проблеми української термінології

Напрями діяльності Технічного комітету стандартизації науково-технічної термінології (ТК СНТТ), сперті на засадах відродження української науково-технічної термінології та розвитку фахової мови, не втратили своєї актуальності й сьогодні – в розрізі вимог Конституції України (статті 10, 11) та Постанови Кабінету Міністрів України від 8 вересня 1997 р. № 998 про “Комплексні заходи щодо всебічного розвитку і функціонування української мови”, бо “Нині мовна ситуація в Україні характеризується низкою негативних явищ і тенденцій. Українська мова як державна ще не дістала належного застосування в галузях права, освіти, культури, науки, інформатики, військової справи, судочинства тощо” (цитата зі згаданої Постанови).

Термін

Термін (від лат. terminus — межа, кордон) – це слово чи словосполучення, яке є єдністю звукового знаку та співвіднесеного (зв’язаного) з ним відповідного поняття в системі понять певної галузі науки та техніки”.

Науковий термін є важливим засобом поступального розвитку науки. Постійна диспропорція між поняттєвим апаратом, яким оперує кожна наука, стимулює динаміку галузевих термінологій, їх постійне вдосконалення.

Термінологія - специфічний сектор лексики, сукупність, система термінів і термінологічних сполучень будь-якої галузі науки чи професії.

Термінологія

Біомедична термінологія є одним зі специфічних пластів лексики, який в силу особливостей структурно-семантичного, словотвірного і стилістичного характеру відрізняється від загальноживаних слів і, тим самим, займає особливе місце в лексичній системі мови.

Термінологія як засіб вираження, зберігання та передачі спеціальних наукових понять формується в прямій залежності від розвитку науки, результати якого знаходять своє відображення в створенні нових термінів і в складних процесах трансформації колишніх термінів і цілісних терміносистем, що, в свою чергу, сприяє подальшому розвитку науки про терміни.

Термінологічна лексика

Термінологічна лексика являє собою сукупність спеціальних найменувань, об'єднаних в терміносистеми. Кожна терміносистема відображає категоріальний апарат, систему понять конкретних наук, наукових напрямків, шкіл.

Термінологічна лексика становить ядро наукової лексики.

Термін - це знак спеціальної семіотичної системи, що володіє номінативно-дефінітивної функцією ((лат. Definition «тлумачення») - точно, суворо логічне визначення).

Вивченням спеціального і загального термінознавства займалися такі вчені, як С. В. Гриньов, В. М. Лейчик, В. Ф. Новодранова, Н. В. Суперанська, В.А.Татаринів, М. Н. Чернявський, Р. Теммерман, Л. А. Дінес, Л. Рондо і ін.

Термінознавство і термінографія

Проблеми ділової та професійної комунікації на сучасному етапі розвитку суспільства стають найбільш актуальними проблемами сучасної прикладної лінгвістики.

За останні 15-20 років виникли дві наукові теоретичні дисципліни: термінознавство і термінографія.

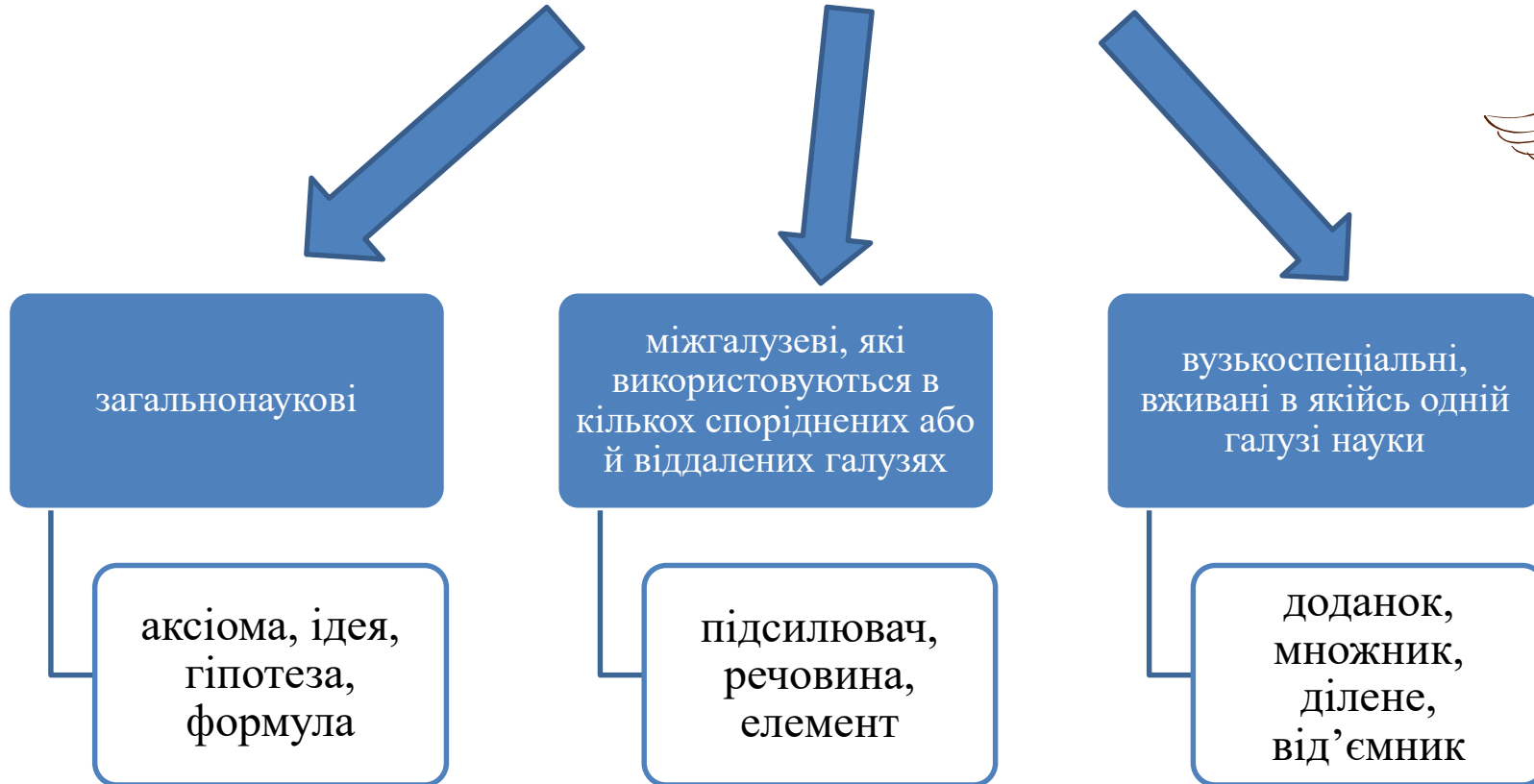
Термінознавство і термінографія

- **Термінознавство** (термінологія - застар.) - наука, що вивчає спеціальну лексику з точки зору її типології, походження, форми, змісту (значення) і функціонування, а також використання, упорядкування і створення.
- **Термінографія** - наука про складання словників спеціальної лексики.

Найважливіші характеристики наукового терміна:

- Термін повинен відповідати правилам і нормам певної мови.
- Термін має бути систематичним (входити до складу терміносистеми).
- Термінові притаманна властивість дефінітивності (кожному терміну відповідає чітке визначення, зорієнтоване на відповідне поняття).
- Термін відносно незалежний від контексту.
- Термін має бути точним, хоч у субмовах спостерігаються численні "хибно орієнтовані" (термін Д. С. Лотте) одиниці.
- Термін повинен бути коротким, хоча ця вимога часто суперечить вимозі точності, семантичної повноти терміна.
- Термін має бути однозначним, хоча б у межах однієї терміносфери (на рівні кількох субмов полісемія термінів є досить поширена).
- Термінології не властива синонімічність, яка перешкоджає адекватному сприйняттю інформації.
- Терміни експресивно нейтральні.
- Термін повинен бути милозвучним.

Класифікація термінів

Вимоги до використання термінів у діловому мовленні

- ❑ Термін мусить бути стандартним, тобто його потрібно вживати лише в тій формі, яка зафіксована у словнику, напр.: автобіографія, менеджмент, судочинство, діловодство, а не життєпис, управління, судоведення, діловедення тощо.
- ❑ Термін має вживатися з одним значенням, теж зафіксованим у словнику, напр.: дотація – асигнування з державного бюджету установам, окремим виробникам на покриття збитків, доплата.
- ❑ Якщо термін є багатозначним, автор документа має будувати текст так, щоб одразу було зрозуміло, яке значення терміна він має на увазі, напр.: модель - модель літака, математична модель, віртуальна модель.

Термін «нанонаука»

«Нанонаука» - це наука про нанорозмірні об'єкти. Вона вивчає створення і модифікування об'єктів, які включають фрагменти розмірами менше за 100 нм хоча б в одному вимірі і в результаті набувають принципово нових якостей.

З'явилося вживання терміна **«нано»** стосовно до гуманітарних наук. Стали говорити про **«наномайбутнє»**, **«наносвіт»**, **«наносупільство»**.

Практичне застосування досягнень нанонауки породило різноманітні **«нанотехнології»** і **«нанопродукти»**.

Так виникли терміни типу **«наномеханіка»**, **«нанометалургія»**, **«наноелектроніка»** і т.д.

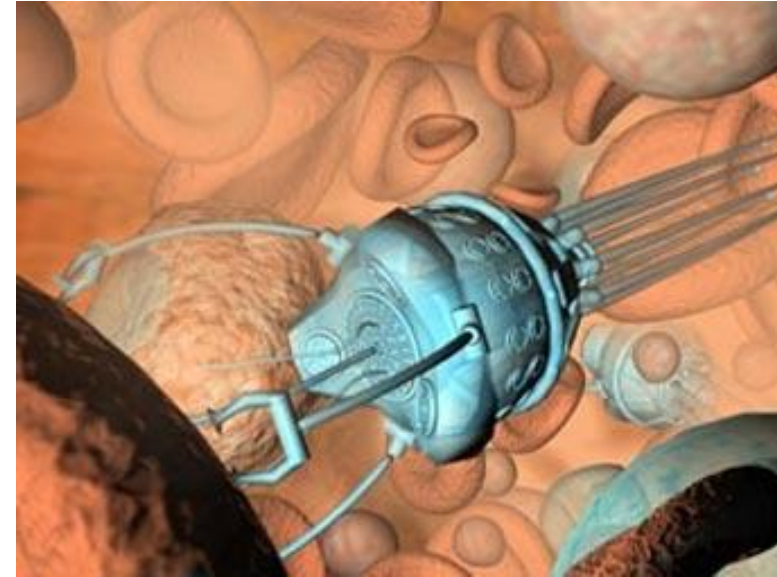
Термін «нанотехнологія»

Нанотехнологія - це сукупність методів виробництва продуктів із заданою атомарною структурою шляхом маніпулювання атомами і молекулами.

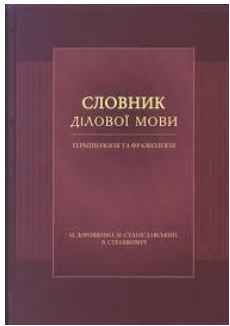
Нанотехнологія, по Н. Танігучі (Токійський університет), - це технологія об'єктів, розміри яких становлять порядку 10^{-9} м, що включає процес поділу, складання і зміни матеріалів шляхом впливу на них одним атомом або однією молекулою.

Першим вченим, який використовував вимірювання в нанометрах, вважають Альберта Ейнштейна, який в 1905 році теоретично довів, що розмір молекули цукру дорівнює 1 нм.

Серед продуктів нанотехнологій - «нанопорошки», «нанофарби», «нанокомп'ютер», «нанороботи» і т.п.

Напрями розвитку термінознавства:

1. Лексикографічний. Це створення термінологічних словників, серед яких словники-довідники, словники-тезауруси, перекладні словники, частотні словники, словники рекомендованих термінів, словники сполучуваності, словники нових термінів. Окрім комерційних фірм, нині видання словників здійснює Національна академія наук України, відповідно до затвердженої президентом України ще 7 серпня 1999 р. програми «Словники України». А точніше одним із її підрозділів – Українським мовно-інформаційним фондом НАН України. І словники, що виходять у цій серії (це видання НАН) вважаються академічними, себто еталонними.

2. Уніфікація і стандартизація термінів.

Уніфікація – це впорядкування термінологій різних галузей науки, техніки, економічного та культурного життя.

Стандартизація – це вироблення терміна-еталона, який би відповідав усім лінгвістичним та логічним вимогам до терміна і використовувався б у межах певної терміносистеми та на міжгалузевому рівні. Стандартизацію термінів здійснює Держстандарт. У світі існує чимало термінологічних організацій, що займаються стандартизацією термінів на міжнародному рівні.

Нормування термінів

Нормування спеціальної лексики в області медичних інформаційних систем і технологій неможливо без детального аналізу термінів інших близьких галузевих термінологій, тому що вони безпосередньо входять до складу даної термінології (терміни медицини, біології та ін.)

Стандартизація термінів

Термінологія може виконувати свої основні функції - позначати наукові поняття і задовольняти потреби у спілкування фахівців в тому випадку, якщо вона буде загальноприйнята, унормована, відповідатиме вимогам до термінів.

Кодифікація термінів - це систематизація термінів у словниках, довідниках, що орієнтують мовців на правильне їх використання.

Стандартизація термінології - це вироблення термінів, еталонів, термінів-зразків, унормування термінології в межах однієї країни (якщо це - національний стандарт) або в межах групи країн (якщо це - міжнародний стандарт). Стандартизована термінологія є обов'язковою для вживання в офіційних наукових, ділових, виробничих текстах.

Основи стандартизації термінів було закладено в Німеччині в кінці XIX на початку XX ст., коли в багатьох терміносистемах виникла потреба впорядкувати нагромаджену термінологію, виявити межі галузевих термінологій, уточнити значення кожного терміна. Теоретичні основи стандартизації термінів розробив німецький учений В.Вюстер.

Стандартизація термінів

Радянська система нормативної документації вилучила українську мову зі сфери науково-технічної діяльності. Понад 20 тис. державних стандартів (ГОСТ), 47 тис. галузевих стандартів (ОСТ), 80 тис. технічних умов (ТУ) були російськомовні. Навіть 600 республіканських стандартів УРСР, що їх затвердив і видав Держплан УРСР, також були російськомовні.

В українській історії першим нормувальним термінологічним центром можна вважати Наукове товариство ім. Т. Шевченка (кінець XIX початок XX ст.). Саме навколо товариства гуртувалися провідні термінологи того часу, до його ухвал прислухалися автори наукових праць і підручників. Згодом незаперечним авторитетом в українській термінології став Інститут української наукової мови (20-ті початок 30-х років). Але обидві ці структури не видавали державних стандартів у теперішньому розумінні цього поняття.

Сьогодні в Україні стандартизація термінології стала державною справою. Від розв'язання мовних питань, зокрема термінологічних, як відомо, залежать темпи державотворчих процесів. Освіта, наука, а особливо виробництво потребують єдиної, зручної, логічної української термінології.

Терміни стають нормативними після ухвал термінологічних нарад і конференцій. Сьогодні в Україні розроблено понад 600 державних стандартів. Через кожні 5 років їх переглядають і уточнюють.

Алгоритм укладання термінологічного стандарту

- 1) систематизація понять певної галузі науки чи техніки; поділ їх на категорії (предмети, процеси, якості, величини тощо); розмежування родових та видових понять;
- 2) відбір усіх термінів галузі, узяті для стандартизації (терміни вибирають зі словників різних років видання, статей, підручників, періодики, рукописів та інших джерел);
- 3) поділ термінів на групи:
  - а) вузькогалузеві терміни;
  - б) міжгалузеві;
  - в) загальнонаукові (загальнотехнічні).

Стандартизації повинні підлягати лише вузькогалузеві терміни;

- 4) вибір із групи термінів-синонімів нормативного терміна (інші терміни подаються також, але з позначкою "нерекомендований");
- 5) пошук еквівалентів англійською, німецькою, французькою, російською мовами та інш. з відповідних міжнародних стандартів;
- б) формулювання українською мовою означення (дефініції) поняття;
- 7) рецензування стандарту фахівцем та мовознавцем.

Будова статті стандарту

- 1) назва поняття українською мовою;
- 2) скорочена форма терміна;
- 3) недозволений (нерекомендований) синонім;
- 4) родові поняття;
- 5) видові поняття;
- 6) еквіваленти англійською, німецькою, російською, французькою мовами та інш.;
- 7) дефініція (означення);
- 8) формула або схема запису.

Напрями розвитку термінознавства:

3. Створення картотек і баз даних. Оскільки у зв'язку з розвитком науки наші знання про навколишній світ розширюються, поглиблюються і вдосконалюються, а словники не встигають за розвитком науки, не розкривають закономірностей функціонування термінів, то така ситуація вимагає перебудови систем реєстрації і донесення до спеціаліста даних про терміносистеми. Цьому сприяє створення банків термінів – автоматизованих або на основі ручних картотек.

Перший такий банк було створено завдяки плідній співпраці термінологів різних країн світу в Німеччині, він містив 2 млн. термінів дев'ятьма мовами. В Україні над атоматизованим фондом мови працюють науковці-термінологи, зокрема М. Пещак. Автоматизований банк термінів повинен мати солідне лінгвістичне забезпечення – ґрунтуватися передусім на наукових текстах, оскільки саме в них відображаються процеси розвитку слова.

Напрями розвитку термінознавства:

4. Переклад і редагування термінів. Однією з найскладніших проблем є переклад термінів з однієї мови на іншу. Переклад може бути буквальним (дуже точним), за допомогою синонімів, за допомогою тлумачення, за допомогою транслітерації (передають словозвучання засобами іншої графічної системи). Перекладаючи термін, необхідно користуватися однією назвою в усьому тексті. Щоби належно підібрати перекладений відповідник, слід враховувати вмотивованість терміна і точність передавання позначуваного поняття. Невдалі назви можуть стати причиною спотворення наукової концепції. Тому важливим є редагування наукових текстів.

5. Організаційний напрям. Це видання спеціальних термінознавчих журналів ("Науковотехнічна термінологія", "Термін і слово", "Термін і текст"), проведення термінологічних конференцій державного та міжнародного рівнів, робота постійних семінарів.

Фахова мова

- Фахова мова фахівця в області медичних інформаційних систем і технологій не однотипна за своєю структурою, має ядро і периферію.
- Ядром цієї термінолексики є власне терміни біоінженерії, а периферією - терміни медицини, фармакології, біології, хімії, фізики, математики, психології.

Різновиди фахової мови.

- наукова фахова мова;
- розмовна фахова мова;
- мова фахової документації;
- мова фахової реклами.

Наукова фахова мова

Наукова фахова мова - головний кодифікований різновид професійного мовлення працівників, що служить для наукового спілкування в тій чи іншій галузі науки.

Основу цієї мови становить термінологія, загальнонаукові терміни, інші мовні засоби, що вживаються переважно для оформлення наукового тексту.

Застосовується в інтрапрофесійній і інтерпрофесійній письмовій та усній комунікації.

Жанри фахової наукової мови:

- ✓ дисертація,
- ✓ монографія,
- ✓ підручник,
- ✓ фаховий словник,
- ✓ наукова, науково-популярна стаття,
- ✓ патент,
- ✓ інструкція,
- ✓ наукова доповідь, лекція, наукова дискусія,
- ✓ участь в радіо-, телепрограмі на фахову тему і т.д.

Розмовна фахова мова

Розмовна фахова мова – різновид професійної мови, яка обслуговує сферу усного діалогічного спілкування працівників певної галузі та використовує такі засоби номінації:

- офіційні, повні, стандартні терміни,
- «напівофіційні» терміни (скорочені терміни, додаткові, нестандартні терміни -назви, застарілі терміни, терміни-неологізми),
- «неофіційні» терміни (професіоналізми, професійні жаргонізми, арготизми, суржикові, просторічні форми).

Мова фахової реклами

Мова фахової реклами - вторинний вид професійної мови, в якому поєднуються всі різновиди цієї мови, емоційно-експресивні засоби всіх мовних рівнів, стилістичні фігури і тропи з метою інформування адресата про певні факти і впливу на нього через ЗМІ.

Жанри мовлення фахової реклами:

- газетне (журнальне) рекламне оголошення,
- радіо-, телевізійне рекламне оголошення,
- рекламний плакат,
- рекламний кліп,
- оголошення-виступ з метою фахової реклами.

Мова фахової реклами

Очевидно, що медична реклама призначена для відповідних фахівців. У такому випадку всі жанри мовлення медичної реклами повинні належати **інтрапрофесійній комунікації**.

У сучасному комерціалізованому суспільстві ситуація зовсім інша: виробники переважно орієнтують рекламу і її мову на все суспільство. Таким чином, всі жанри мовлення медичної реклами можна віднести **як до сфери інтрапрофесійної, так і до інтерпрофесійної комунікації**.

Звичайно, запропонована модель професійної мови досить умовна, між виділеними видами існує тісний контакт, вони впливають одна на одну, а особливо медична розмовна мова і мова медичної реклами на інші різновиди медичної фахової мови.

Моделі фахової комунікації

Однодисциплінарні гілки

«лікар-психіатр-
лікар-психіатр»

«електронік-
електронік»

«програміст-
програміст»

Різнодисциплінарні гілки

«лікар-офтальмолог-
лікар-патологоанатом»

«Android розробник-
iOS розробник»

«Front-end розробник -
Back-end розробник»

Моделі фахової комунікації

Багатозначні терміни у фаховій мові

- Існує чіткий взаємозв'язок, який реалізується через використання одних і тих же термінів у різних термінологічних системах, що призводить до появи багатозначних термінів:
  - апарат,
  - установка,
  - блок та ін.

Термін "апарат" у фаховій мові

Апарат - медичний прилад, механічний пристрій для виконання певної роботи.

Термін "апарат" у фаховій мові

Апарат в державному управлінні - установа або система установ, що здійснюють керівництво будь-якої областю господарювання.

Термін "апарат" у фаховій мові

Апарат в адміністративному управлінні - штат співробітників будь-якої установи.

ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ З МАРКЕТИНГУ

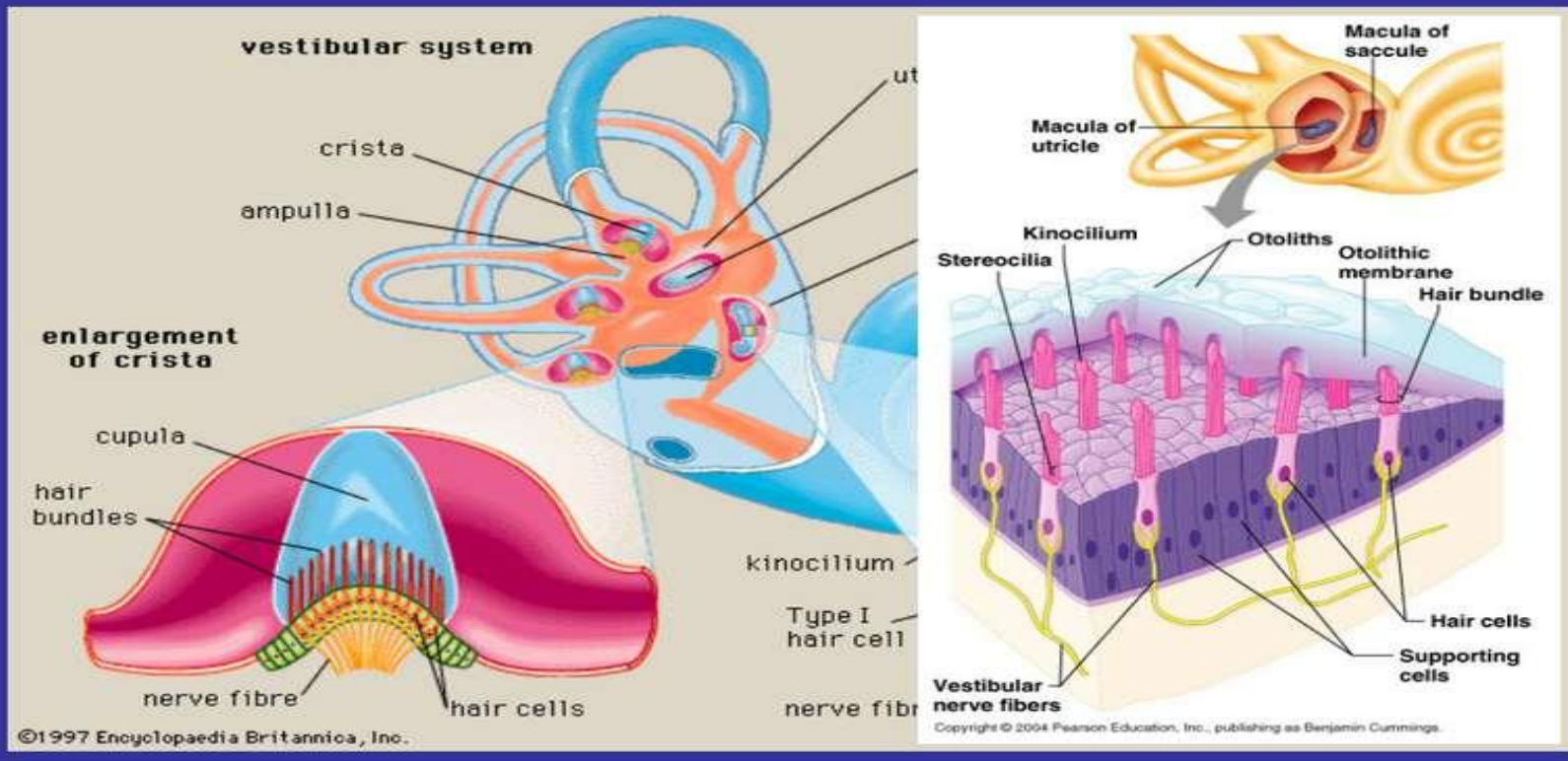

Термін "апарат" у фаховій мові

У фізіології **апарат** - сукупність органів людини, тварини або рослини, що виконують якусь особливу функцію організму. Наприклад, **вестибулярний апарат**.

ВЕСТИБУЛЯРНИЙ АПАРАТ

Термін "установка" у фаховій мові

В біомедінженерії - медичний пристрій, механізм, встановлений на належному місці.

Наприклад, **стоматологічна установка.**

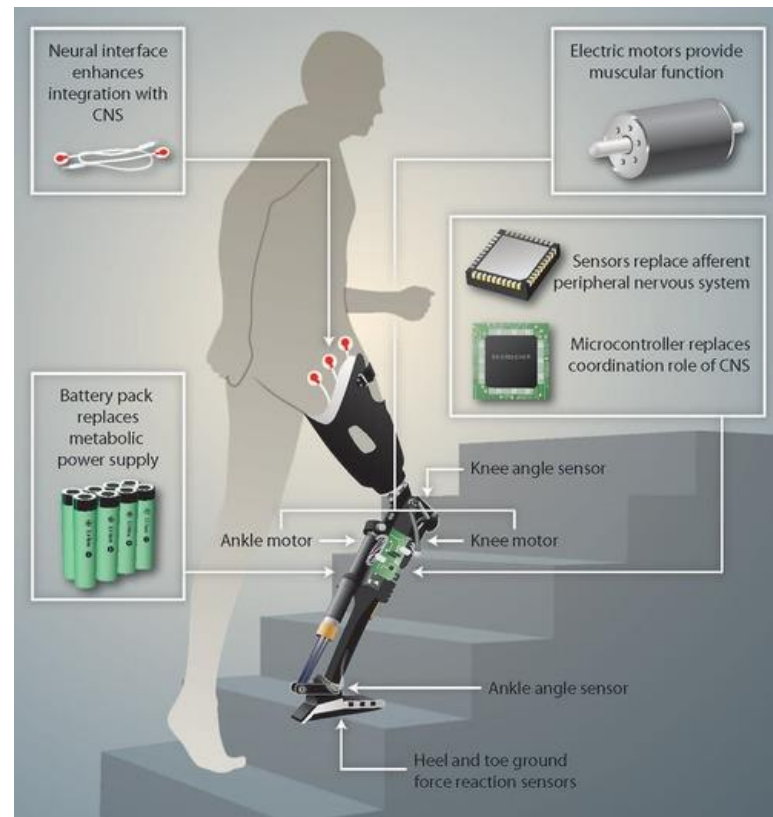
У військовій справі - бойова зброя.

Наприклад, **зенітна самохідна установка ЗСУ-23-4.**

Термін "блок" у фаховій мові

У біомедіаженерії
блок - механізм,
 конструкція, комплект
 чого-небудь і т.і.,
 що складається з декількох
 однорідних частин.

Термін "блок" у фаховій мові

У політиці **блок** - об'єднання держав, партій, організацій і т.п. для спільних дій.

Термін "блок" у фаховій мові

У спорті **блок-**
 захисний прийом в
 спортивних іграх з
 м'ячем, що полягає
 в тому, щоб перегородити
 шлях м'ячу противника
 або гравцеві команди.

Номенклатурні знаки

Якщо в основі термінів закладено загальні поняття, то в основі номенклатурної назви – одиничні.

Номенклатура – це сукупність умовних символів, графічних позначок, греко-латинських назв на позначення певного маркування.

До номенклатури зараховуємо серійні марки приладів, підприємств, організацій, установ, географічні назви.

Наприклад, електрокардіограф, томограф, копіювальний апарат, жарознижувальний препарат – це терміни, а ХАІ-медика, Siemens, Херох, парацетамол – номенклатурні назви.

Професійна лексика

Крім термінів, у спілкуванні фахівці користуються ще одним різновидом професійної лексики - **професіоналізмами** - словами, вживаними групами осіб на позначення предметів і спеціальних понять, які безпосередньо пов'язані з їх професійною діяльністю або родом занять.

Професіоналізми виникають тоді, коли певна галузь ще не має розвиненої термінології (інформаційні технології, нанотехнології, біомедична інженерія).

Різниця полягає в тому, що термін – це цілком офіційна, узаконена назва певного наукового поняття, а професіоналізм – напівофіційне слово, сферою вживання якого є мовлення (зубний лікар замість стоматолог, материнка замість материнська плата, скинути інформацію замість переписати інформацію, фанера замість фонограма, розрекламувати – розкрутити).

Професійна лексика

Професіоналізми хоч і позначають спеціальні поняття, знаряддя чи продукти праці, проте мають свої особливості:

Професіоналізми функціонують найчастіше лише в усній мові представників якоїсь професії.

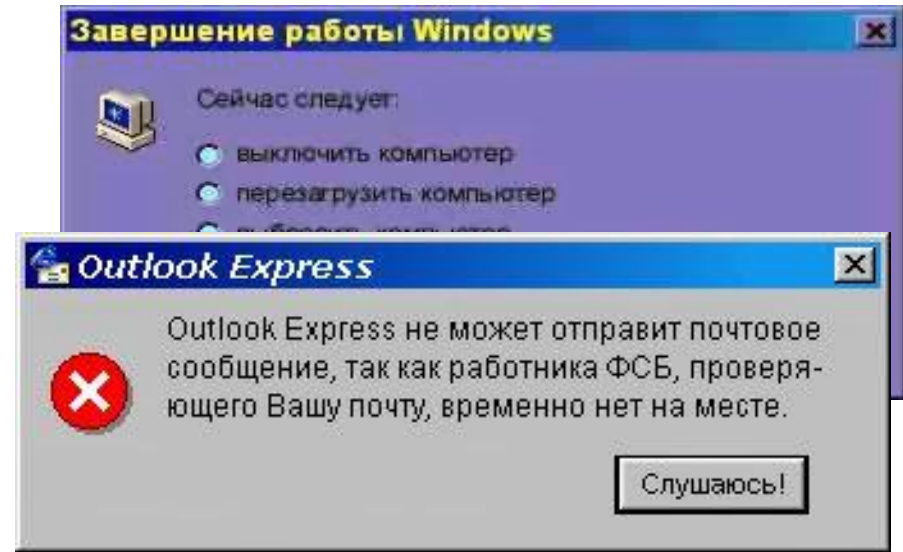
Професіоналізми не фіксуються спеціальними словниками.

Професіоналізми мають емоційно-експресивне забарвлення і є обмеженими у вживанні.

Професійну лексику використовують люди певної професії у жаргоні (слензі).

Професіоналізми - жаргонізми програміста

До лексики обмеженого вживання відносяться професіоналізми, тобто слова і вирази, які не є строго узаконеними, науковими визначеннями тих чи інших професійних понять, але широко використовуються фахівцями в тій чи іншій області.

Кваторка - це презирлива назва операційної системи Windows;

материнка - материнська плата;

чайник - досвідчений користувач;

глюк - некоректна робота обладнання;

комбінація з трьох пальців - Ctrl - alt - delete
- екстрене зняття будь-якої запусненої програми;

Квак - гра Quake (Куейк);

Лазер - лазерний принтер.

Способи творення професіоналізмів

1) власне лексичні професіоналізми, які виникають як нові, особливі найменування.

Наприклад, таким шляхом виникло в мові професійних рибалок слово шкерщік від дієслова шкеріть - «потрошити рибу»; в мові теслярів і столярів назви різних видів рубанка: калевка, зензубель, шпунтубель та ін.

2) лексико-семантичні професіоналізми, що виникають в процесі розвитку нового значення слова і його переосмислення.

Так виникли, наприклад, професійні значення слів у мові поліграфістів: ялинки або лапки - різновид лапок; шапка - загальний заголовок для кількох публікацій, загін - запасний, додатковий набір, що не увійшов до чергової номер; в мові мисливців розрізняються професійні назви хвостів тварин: у оленя - куйрук, реп'ях, у вовка - поліно, у лисиці - труба, у бобра - лопата, у білки - пушняк, у зайця – пучок і т.д.

3) лексико-словотвірні професіоналізми, до яких відносяться слова типу запаска - запасний механізм, частина до чого-небудь; головлікар - головний лікар та ін., в яких використовуються або суфікс, або спосіб складання слів і т.д.

Сленг

Сленг фахівця - некодифікований різновид усно-розмовної мови, основу якої складають професійні жаргонізми і арготизми.

Сленг використовують для розваги, щоб розвеселити учасників спілкування, для вираження схвалення, зневаги або байдужості до предмета висловлювання (певних захворювань, визначених типів даних і т.д.), також існує функція приховування інформації від сторонніх.

Обережно СЛЕНГ...

Петрик Аліна.
Ілюстрації до книги
«Сленг в Інтернеті»
Видання 2005 м. К. А. Тираж 1000

Пам'ятайте!

Сленг повинен мати досить
чіткі кордони доречності та
адекватності...

Вживайте!

але «в потрібному місці і в
потрібний час»!

Сленг

До молодіжного сленгу відносяться слова:

- ботанік - відмінник, старанний учень;
- кльовий, класний – вища ступінь позитивної оцінки;
- крутий, круто - вище всяких похвал,
- напружувати - втомлювати, докучати і т. п.

ЭЙ ТЫ, УПЬБНИСЬ

Сленг

До медичного сленгу відносяться слова:

- **Качати** - це реанімувати хворого.
- **Завести** - успішно реанімувати хворого.
- **Посадити на трубу** - перевести на штучну вентиляцію легенів.
- **Відпустити пацієнта** - не перешкоджати смерті хворого в межевому стані.
- **Сморідець** – аміак.
- **Заразострим** – карантин.

Жаргонна лексика

Жаргонізмам властиве
яскраве експресивно
стилістичне забарвлення,
вони легко переходять в розмовно-побутову, дуже нестійкі в
часі.

Утворюються шляхом:

- ❖ переосмислення значень слова (предки - батьки),
- ❖ запозичення (чао),
- ❖ скорочення (універ, телек).

Жаргонна лексика

Спину
прострелило

Жайворонки
в животі

Комп'ютерний жаргон

- Ася, аська — ICQ.
- Баг — помилка у кодї програми.
- Банерорізалка — програма, яка блокує відображення банерів на веб-сторінках.
- Бродилка — гра в якій необхідно ходити і виконувати різні дії.
- Вінда – операційна система Windows.
- Вінт – жорсткий диск.
- Геймер – гравець.
- Глюкати – працювати з помилками.
- Грохнути — видалити інформацію.
- Живність – вірус.

Ряди різностильових медичних слів, що збігаються за референтом

<i>Термін</i>	<i>Нейтральні слова</i>	<i>Жаргонізм</i>
1. Летальний результат	смерть	чехол
2. Анестезія	наркоз, знеболення	астрал
3. Пацієнт	хворий	клієнт

Емоційно-забарвлена лексика

Лайлива лексика:

- зараза,
- холера,
- чума,
- виразка,
- паразит.

Найменування психічних хвороб автоматично потрапляють в розряд лайливих слів:

кретин, дебіл, даун, скажений, нервовий, олігофрен, ідіот, маніяк, параноїк, неврастенік та ін.

Професійні арготизми

Професійні **арготизми** - переважно експресивно забарвлені слова і вирази для позначення предметів і явищ, важливих для людей, що професійно працюють в певній галузі, значення яких знає тільки обмежене коло присвячених професіоналів.

Наприклад:

- дохляки, додихайли - пацієнти у віці 70 років і старше,
- доходяги - хворі, які можуть одужати.

Творення дериватів (похідних слів)

- Шиза- шизувати, шизик, шизоїд, шизоїдний (від терміна шизофренія) - про неприродну поведінку людини;

- маразматик (від терміна маразм - стан повного занепаду психічної і фізичної діяльності людини, наслідок старості або хронічної хвороби), маразматичний, маразмувати;
- депресія - депресняк, депресувати;
- комплекс - комплексувати, без комплексів, закомплексований

Просторіччя

Просторіччя - один з структурно-функціональних некодифікованих різновидів національної мови, зрозуміла для всіх мова, яку біоінженери застосовують для спілкування з співрозмовниками, які не знайомі в необхідному обсязі з літературною (професійною) нормою.

Просторіччя

Наприклад:

- клініка - 'клінічна картина',
- вимірювач тиску - 'тонометр',
- укол - 'ін'єкція',
- мазь Вишневського - 'лінімент бальзамічний (за Вишневським)',
- зеленка - 'розчин брильянтового зеленого',
- ЛОР-лікар - 'лікар-оториноларинголог',
- профогляд - 'профілактичний огляд',
- хвороба Боткіна - 'гепатит інфекційний',

Суржик

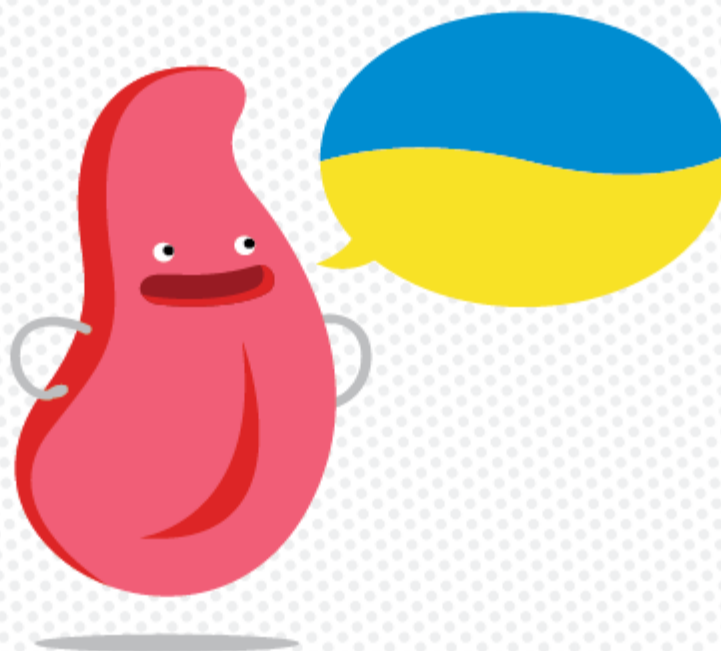
Суржик - змішана мова, штучне об'єднання елементів української та російської мов, що не представляє стабільної системи, переважно вживається в сімейній, неофіційній, розмовній комунікації, проникає в усі жанри офіційного спілкування.

Суржикові слова і словосполучення (напр., прививка, медична справка замість терм. 'запаморочення', 'медична довідка') поширені в мовній практиці багатьох фахівців і часто «узаконені» в сучасній документації.

Суржик

Говорімо українською,
по-українськи, по-українському!

P. S. «Говорити на українській» — калька.

Суржик

Суржикові професійні стереотипи, просторічні професійні стереотипи - експресивно індиферентні професійні слова і словосполучення з типовими порушеннями літературної норми, які регулярно вживаються в розмовній мові фахівців, місцями в невідредагованих наукових текстах, у професійній документації, в мові реклами.

Суржик

Нарешті вони **стали до праці!**
P. S. «Приступати до роботи» – калька
з російської мови.

Суржик

До суржику відносять невмотивовані запозичення, слова і словосполучення, деформовані під впливом російської мови, граматична і фонетична будова яких не відповідає системі української національної мови:

«медичне освідчення» -

'медичний огляд',

«консультативне заключення» -

'консультативний висновок',

«благоприємний прогноз хвороби» -

'сприятливий прогноз хвороби'.

Суржик

Білет

Екзаменаційний
Кредитний
Банківський
Лотерейний

Квиток

Партійний
Профспілковий
Журналістський
Військовий
Трамвайний
Проїзний
Залізничний
Вхідний
Театральний

Суржик

Запитання

Ставити запитання
Відповідати на запитання
Риторичне запитання
Цікаве запитання

Питання

Порушувати питання
Вирішувати питання
Знак питання
Питання життя та смерті

Джерела поповнення української наукової термінології

Ще однією важливою проблемою термінознавства є **творення нових термінів**, адже кожна нова одиниця має бути не тільки нормативною, але й семантично вичерпною, гармонійно вписуватися у терміносистему.

У кожній мові методи творення нових термінів поділяють на три групи:

- а) використання наявних ресурсів;
- б) модернізація наявних ресурсів;
- в) використання нових ресурсів.

Тобто терміни творяться на базі тих слів, що вже існують у мові, або на основі іншомовних елементів. Окремим шляхом є творення штучних слів.

Джерела поповнення української наукової термінології

Виділяють три основні способи термінотворення:

1. Використання внутрішніх ресурсів мови:

- ✓ а) творення похідних слів;
- ✓ б) надання наявним словам нових значень;
- ✓ в) складання основ;
- ✓ г) творення словосполучень.

2. Пряме запозичення терміноелементів:

- ✓ а) повне запозичення (внутрішня форма разом із зовнішньою формою);
- ✓ б) неповне запозичення (тільки внутрішня форма).

3. Творення штучних слів.

Джерела поповнення української наукової термінології

Ще однією важливою проблемою термінознавства є **творення нових термінів**, адже кожна нова одиниця має бути не тільки нормативною, але й семантично вичерпною, гармонійно вписуватися у терміносистему.

У кожній мові методи творення нових термінів поділяють на три групи:

- а) використання наявних ресурсів;
- б) модернізація наявних ресурсів;
- в) використання нових ресурсів.

Джерела поповнення української наукової термінології

Із внутрішніх ресурсів мови терміни створюються, як правило, п'ятьма основними шляхами:

1. Надання наявним словам нових значень: магазин, обруч, вилка, груша, щит, ланка.
2. Афіксації, (побудова нових термінів за допомогою деривативних афіксів): тренування, змагання, підстрибування, заявка, переверот, пробіг, забіг, перехід, перенапруження, перетренованість.
3. Основоскладання та словоскладання: двостерновий, лижоролер, півзахисник, пів нападник, самозахист, самопідготовка.
4. Утворення термінологічних сполучень: вільний удар, вільні вправи, баскетбольний кошик, триразовий чемпіон, передавати естафету, стиль гри, штовхання ядра, метання молота, двокроковий лижний хід, тренувальні форми змагальних вправ.
5. Утворення аббревіатур, або аббревіації.

Терміни-аббревіатури

- АТ - артеріальний тиск,
- ЧСС - частота серцевих скорочень,
- ВСР -варіабельность серцевого ритму,
- ЕКГ - електрокардіограма,
- УЗД - ультразвукове дослідження,
- ФКГ - фонокардіограма,
- ЕЕГ - електроенцефаллограма
-

Терміни-метафори

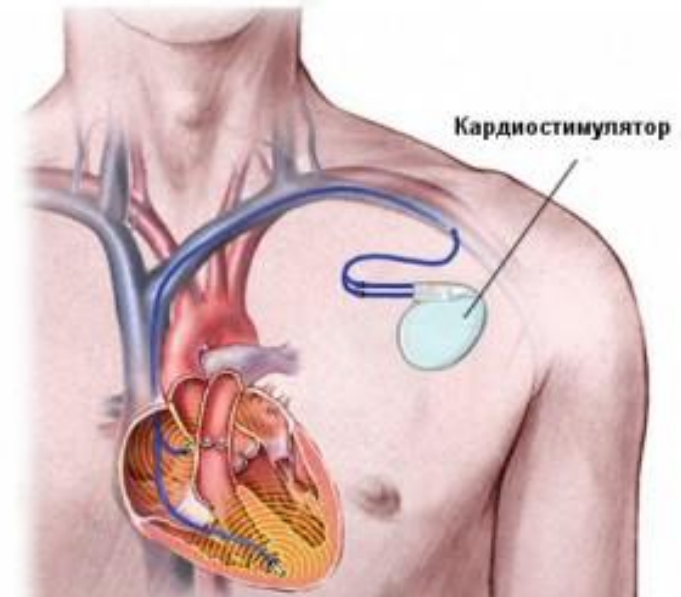
На підставі схожості між предметами і явищами стає можливим "ім'ям" одного предмета назвати інший, тобто створити **метафору**.

Антропоморфні метафори утворюються на основі аналогій з частинами організму людини, його фізичними та інтелектуальними здібностями. Окремим випадком антропоморфної метафори є **уособлення** - наділення неживих предметів людськими здібностями. Прикладом є англійське запозичення **pacemaker** (пейсмекер, кардіостимулятор), етимологія якого бере початок з двох слів:

-«Pace» (швидкість, ритм),

-«maker» (той, хто що-небудь робить; творець),

і дозволяє дослівно перекласти цей термін як «творець ритму».

Терміни-метафори

Етимологічно спочатку з'явився термін «**карцинома**» (грец. краб), який був ведений Гіппократом в 4 столітті до н. е., пізніше римський лікар Авл Корнелій Цельс перевів його з грецької на латинську мову як «**Cancer**» (рак).

Семантичний шлях термінотворення на основі метафоризації поетапно виглядає наступним чином:

На першому етапі у Гіппократа виникли асоціації між формою прогресуючої пухлини і формою тіла краба, маленького тваринного з стирчать в сторони клешнями. Це було самим явною ознакою, «впадає в очі».

Потім Гіппократ провів асоціацію між загрозливим виглядом клешней краба, що представляють певну небезпеку для людини, і небезпечними та трагічними наслідками ракової пухлини. Гіппократ виділив дві головні ознаки - форму пухлини та її небезпеку.

Потім грецька назва пухлини стала загальноприйнятою назвою цієї хвороби, була занесена в термінологічний словник та переведена на інші мови, перш за все на латинську. Згодом семантичні плани в слові cancer були розведені («рак-тварина» і «рак-хвороба»).

Джерела поповнення української наукової термінології

Запозичення – це перенесення поняття та слова (словосполуки), яке його називає, в іншомовний соціум, в іншу національну культуру. Тобто мовне запозичення різних видів є результатом процесу запозичення поняття.

Виділяють повне та часткове запозичення. При першому – об'єктом запозичення є як внутрішня, так і зовнішня форма. При частковому запозиченні – тільки внутрішня форма (мотивація).

При повному запозиченні іншомовне слово адаптується до фонетичних та морфологічних особливостей мови-реципієнта. Залежно від цього розрізняють повну та часткову асиміляцію.

Основним способом часткового запозичення є калькування, тобто буквальний переклад із мови-продуцента на мову-реципієнт.

Джерела поповнення української наукової термінології

Англомовні слова широко входять в професійні лексичні системи інших мов.

Прикладом може служити іменник вебінар (webinar) - інтернет-конференція, або семінар в режимі реального часу, створене шляхом складання двох слів

Проте і в англійській мові можна знайти приклади засвоєння іншомовних слів.

Так від гавайського «Wikiwiki» буквально, що означає «швидко» виникли Wikipedia, wikidictionary, wikitravel.

Джерела поповнення української наукової термінології

Калькування посідає проміжне місце між прямим запозиченням та перекладом терміноелементів: при калькуванні внутрішня форма запозичується, а зовнішня – перекладається.

Розрізняють кальки повні (послідовний дослівний переклад у мові-реципієнті всіх елементів слова з мови-продуцента, наприклад handball – ручний м'яч) та часткові (переклад компонентів терміносполучення, запозиченого з мови-продуцента, наприклад water polo – водне поло).

Мовознавці застерігають, “коли у мові є до 72 – 85% запозичень, так званих термінівінтернаціоналізмів, то чи маємо ми право говорити про існування цієї національної мови?”. Зауважимо, що в англійській мові кількість запозичень становить лише 5 відсотків від загального числа новотворів.

Серед запозичених термінів виділяють пласт інтернаціоналізмів. Це міжнародні терміни, які вживаються не менше, як у трьох неспоріднених мовах і мають зазвичай греколатинську основу: журі – англ., франц., рос. Для багатьох інтернаціональних термінів існують національні відповідники: тайм-аут – перерва.

Лексико-семантична характеристика термінології

У термінології наявні лексико-семантичні процеси, характерні для лексики загалом: полісемія, омонімія, синонімія, антонімія, родо-видові відношення. Проте названі процеси реалізуються у термінології специфічно.

Полісемія термінів – вияв загальномовної закономірності, яка полягає в тому, що одному мовному знакові (слову) може відповідати декілька значень. Спостереження показують, що багатозначність розвивається в таких самих розрядах слів-термінів, що й у системі загальнолітературної мови. Наприклад, абстрактні іменники виявляють здатність розвивати конкретні значення (геометрія – геометрія крила літака), назви процесів називають також результати цих процесів (композиція, вимірювання). Отже, полісемія термінів – це природний прояв загальних законів розвитку лексики. Проте слід домагатися однозначності терміна, тобто співвіднесеності лише з одним поняттям у межах терміносистеми і споріднених з нею систем.

Лексико-семантична характеристика термінології

Омонімія в терміносистемах виникає, коли значення багатозначного в минулому слова розходяться настільки, що втрачається спільна основа. Такі слова входять у різні терміносистеми (морфологія – в природознавстві та мовознавстві, реакція – в хімії та фізиці).

Омоніми виникають також внаслідок творення термінів за допомогою використання побутових слів (лапка, хвіст, шийка). Ставши термінами, ці слова наповнюються зовсім новим термінологічним значенням.

Багатозначні терміни і терміни-омоніми можуть існувати, не змінюючи семантики, і поза контекстом. Цим терміни відрізняються від загальноновживаних слів, які можуть змінювати значення залежно від фразового оточення.

Лексико-семантична характеристика термінології

Синонімія у термінології – це теж вияв загальномовної закономірності. Особливістю цього явища в термінології є те, що терміни-синоніми співвідносяться з одним і тим самим поняттям й об'єктом. Тому в термінології наявні абсолютні синоніми, що позбавлені стилістичних відтінків. Однак терміни-синоніми відрізняються іншими ознаками, наприклад, структурою, походженням, особливостями функціонування.

Синонімію вважають небажаною в термінології: вона свідчить про етап формування терміносистеми. Але, зважаючи на несприятливі умови для української наукової мови в період національної бездержавності, синонімічні найменування вважаємо позитивним явищем. За сприятливих умов розвитку термінології постає можливість відібрати найвдаліші з-поміж синонімних номінацій.

Лексико-семантична характеристика термінології

Антоніми апріорно займають вагоме місце в термінології, адже будь-яке явище, поняття, предмет сприймається глибше та яскравіше при зіставленні чи протиставленні, віднаходженні антитези, діаметрально протилежного значення. Антоніми – це термінні одиниці, які позначають не будь-які протилежні поняття, а обов'язково поняття співвідносні, тобто ті, які належать до одного і того самого ряду явищ об'єктивної дійсності, об'єднаних змістом на основі їхнього протиставлення.

Антонімічні відношення сприяють глибокому проникненню в сутність протиставлюваних понять, дають змогу цілісно та системно сприймати наукову інформацію, визначаючи місце кожного терміна в терміносистемі.

Лексико-семантична характеристика термінології

Пароніми – це близькі за звуковим складом слова, що називають різні поняття. Виділяють зовнішньосистемну паронімію (одне найменування паронімічної групи належить до терміносистеми, а друге є загальноповживаним словом або терміном іншої галузі): циклування – циклювання, дефект – дефектон, тензор – цензор.

Найпоширенішою є внутрішньосистемна паронімія, що утруднює вживання термінів: гармонія – гармоніка, капронова – капринова – каприлова кислота. Серед термінів вирізняємо пароніми трьох типів: автохтонні найменування (говір – говірка, звичай – звичка), назви іншомовного походження (метил – метилен, екскурс – екскурсія), українські та запозичені найменування (нарада – нарація).

Українські паронімічні назви – це переважно спільнокореневі слова, що відрізняються афіксами (музичний – музикальний). Пароніми іншомовного походження поділяють на спільнокореневі (стенограма – стенографія, концепт – концепція) та різнокореневі (тембр – темп, концепція – концесія, хінін – хітин).

Паронімія в термінології і загальноповживаній лексиці має спільні риси. Слід пам'ятати, що фонетична близькість паронімічних найменувань може призводити до їх сплутування. Щоб запобігти неправильному вживанню термінів-паронімів, необхідно враховувати семантику словотвірних елементів іншомовного походження.

Тестові запитання